

TMI KARI LEHTOLA

Opetustoimen ylitarkastaja emeritus · Opetusalan asiantuntija ja konsultti

RIIPPUMATON ARVIO

Valpperin koulun lakkauttamisesityksen perusteet

Riippumaton arvio kunnan valmistelusta ja päätösaineistosta

Tilaja	Valpperin koulun vanhempainyhdistys ry
Laatija	Kari Lehtola, opetustoimen ylitarkastaja emeritus, Tmi Kari Lehtola
Päiväys	30.9.2026
Asia	Valpperin koulun lakkauttaminen 1.8.2027 lukien, dnro 224/12.00.02.01/2026 (sivistyslautakunta 8.9.2026 § 37 ja 22.9.2026 § 46)
Aineisto	Lukittu 29.9.2026. Myöhemmin saatava olennainen aineisto käsitellään erillisessä päivätyssä lisäyksessä.

ARVION KESKEISET HAVAINNOT

- **291 000 euroa ei ole osoitettu nettosäästöksi.** Kun kunnan itse tunnistamat erät vähennetään, vuosivaikutus on kunnan omilla luvuilla noin 232 000 euroa (rakennus tyhjänä) – 267 000 euroa (matala vuokra). Täysi summa edellyttää vuokratuloa, josta ei ole näyttöä, tai rakennuksen myyntiä kertaluonteista tappiota vastaan. Päätösaineisto ei erota tulos- ja kassavaikutusta.
- **Ero valtuuston ohjelmaan on poisto.** Tasapainottamisohjelmassa Valpperin vuosivaikutus on 230 000 euroa ilman poistoja. Lautakunnalle esitettyihin lukuihin on lisätty 40 000 euron vuosipoisto, joka jatkuu kolmessa neljästä kunnan omasta kiinteistövaihtoehdosta.
- **Korkea oppilaskohtainen kustannus ei sellaisenaan ole säästö.** Palveluverkkoselvityksen erittelyssä suurin ero muihin kouluihin on kuljetuksissa, ei ruokahuollossa. Oppilaiden kuljetustarve johtuu asutuksesta eikä poistu koulun lakkautuessa. Vaikutusta kunnan nykyisiin kuljetuskustannuksiin ei kuitenkaan ole selvitetty.
- **Oppilasmäärävertailu ei ole vertailukelpoinen.** Vuoden 2015 lukuun 62 sisältyy yhdeksän esioppilasta, ja esiopetus siirrettiin pois Valpperista 1.8.2020. Vertailukelpoinen muutos on 53 oppilaasta 21 oppilaaseen. Lasku on voimakas, mutta pienempi kuin esitetty.
- **Koulumatka pitenee noin 220–250 tuntia lukuvuodessa.** Valmistelussa on arvioitu vain perusopetuslain 32 §:n enimmäisaikaa. Sen alittuminen ei osoita, että 6 §:n pääsääntö mahdollisimman lyhyistä ja turvallisista matkoista täyttyy, eikä 6 §:ää ole arvioitu. Lautakunnan pyytämää päiväkohtaista laskelmaa ei ole esitetty.
- **Pedagogiselle perustelulle ei ole näyttöä.** Perusopetuslain 20 g § ei aseta vuosiluokka- ja yhdysluokkaopetusta paremmuusjärjestykseen, eikä tutkimus tue oletusta yhdysluokan heikommasta laadusta. Valpperia koskevaa näyttöä väitetystä haitasta ei ole esitetty.
- **Punninta ja vaihtoehdot puuttuvat.** Kunnan oma arviointi toteaa vaikutukset lapsiin enimmäkseen kielteisiksi, mutta niitä ei ole punnittu tavoiteltua säästöä vastaan, eikä lakkauttamisvaihtoehdon rinnalle ole kustannettu vertailukelpoista vaihtoehtoista palvelumallia, vaikka vaihtoehtoja selvitettiin jo vuonna 2024.

Nousiaisten kunnan sopeutustarve on todellinen, ja Valpperin koulun lakkauttaminen tuottaisi kunnalle pysyvän säästön. Aineisto ei kuitenkaan osoita, että säästö olisi esitetyn suuruinen, eikä se mahdollista lakkauttamisen vertaamista muihin sopeutuskeinoihin yhtenäisin taloudellisin ja lapsivaikutuksia koskevin perustein. Lapsiin kohdistuvia haittoja ei ole punnittu tavoiteltua hyötyä vastaan. Päätöksenteon tietopohja on näiltä osin edelleen puutteellinen.

1 Toimeksianto, aineisto ja riippumattomuus

Valpperin koulun vanhempainyhdistys ry tilasi 7.8.2026 riippumattoman arvion Valpperin koulua koskevan palveluverkkoratkaisun perusteista. Arvio vastaa kolmeen kysymykseen: kuinka realistinen kunnan säästöarvio on, onko ratkaisu perusteltu kunnan palveluverkon kokonaisuuden kannalta ja onko valmistelussa tai vaikutusten arvioinnissa puutteita, jotka on syytä tuoda päättäjien tietoon.

Arvion välituotteet ovat ennakkohavainnot 6.9.2026 ja täydentävät havainnot 20.9.2026. Molemmat on kirjattu asian viralliseen asiakirjaluetteloon. Tämä arvio ei yhdistä niitä, vaan muodostaa koko aineistosta oman synteesin. Siltä osin kuin myöhempi aineisto on muuttanut aiempia havaintoja, muutos todetaan.

Arvio ei lähde siitä, että Valpperin koulu pitäisi säilyttää tai lakkauttaa. Se arvioi, mitä käytettävissä oleva aineisto osoittaa ja mitä se ei osoita. Kunnan perustelut, jotka kestävät tarkastelun, todetaan luvussa 10 yhtä selvästi kuin puutteet. Arvio ei ota kantaa toimijoiden vaikuttimiin eikä päätösten lainmukaisuuteen.

Aineisto. Sivistyslautakunnan 8.9.2026 § 37 ja 22.9.2026 § 46 esityslistat liitteineen; 22.9.2026 tarkastettu pöytäkirja (nähtävillä 29.9.2026); asiakirjaluettelo 29.9.2026; kunnan tietopyyntövastaukset 1.9. ja 4.9.2026; FCG Oy:n palveluverkkoselvitys 20.4.2026 ja painelaskenta 13.5.2026; talouden tasapainottamisohjelman pohjaehdotus (kh 8.6.2026); kuulemistilaisuuden aineisto ”Koulun vaihto oppilaille”; esiopetuksen järjestämistä koskevat lautakuntapäätökset vuodesta 2015; kunnanhallituksen päätös 16.10.2017 § 271; Valpperin kehittämisrahaston säännöt ja tilinpäätöstiedot 2020–2025; Valpperin koulun rehtorin sähköpostit 28.–29.9.2026; Ylen uutiset 1.10.2024 ja 4.12.2024 sekä Vakka-Suomen Sanomat 22.9.2026.

2 Päätöksentekoketju ja päätösaineiston jäljitettävyys

Valpperin koulun lakkauttamista käsiteltiin jo syksyllä 2024. Kunnanhallitus palautti asian tuolloin valmisteluun, ja vaihtoehtoina selvitettiin oppilaiden tasaamista kolmen koulun välillä sekä Kirkonpiirin koulun lakkauttamista tai muuttamista kolmiopettajaiseksi. Valtuusto päätti joulukuussa 2024 äänin 12–7, ettei koulua lakkauteta, ja muutti sen seuraavasta syksystä alkaen kaksiopettajaiseksi; kunnan arvion mukaan säästö oli noin 50 000 euroa vuodessa. Samalla päätettiin tasata 1. luokkien luokkakokoja Henrikin yhtenäiskoulun ja Kirkonpiirin koulun välillä. (Lähde: Yle 1.10.2024 ja 4.12.2024; valtuuston pöytäkirja ei ole ollut arvion käytössä.)

Valtuusto merkitsi 15.6.2026 (§ 35–36) palveluverkkoselvityksen tiedoksi ja hyväksyi talouden tasapainottamisohjelman 2027–2029, joka sisältää Valpperin koulun lakkauttamisen 1.8.2027. Ohjelman toimenpiteistä päätetään erikseen, ja hallintosäännön mukaan koulun lakkauttamisesta päättää sivistyslautakunta. Lautakunta palautti asian 8.9.2026 äänin 6–1 valmisteluun neljän lisäselvityksen tekemiseksi ja päätti 22.9.2026 äänin 6–1, ettei koulua lakkauteta. Kunnanjohtaja on julkisuudessa ilmoittanut käyttävänsä otto-oikeutta, jolloin asia siirtyy kunnanhallituksen ratkaistavaksi.

Koska kunnanhallitus ratkaisisi asian samalla aineistolla, päätösaineistoa on arvioitu myös asiakirjana. Kolme havaintoa ovat merkityksellisiä:

- **Pöytäkirja poikkeaa esityslistasta kolmessa kohdassa.** Pöytäkirjan selostusosassa (i) ennustekauden lopun oppilasmäärä on 29, esityslistassa 22; (ii) Henrikin yhtenäiskoulun 28 oppilaan luokkaa ja siihen liittyvää jakotuntikustannusta koskeva kappale puuttuu; (iii) Henrikin erilliskuljetuksen kustannus on 962 euroa ja laskukaavaan on lisätty matka 6,8 km, esityslistassa 986 euroa ilman matkaa. Käsittelyosassa ei ole merkintää korjauksista, eikä aineistosta ilmene, onko esityslistaa täydennetty ennen kokousta. Korjaukset (i) ja (iii) parantavat asiakirjan johdonmukaisuutta. Muutos (ii) poistaa asiakirjasta tunnistetun kustannuserän, vaikka tilanne on kunnan oman oppilasmäärätalukon perusteella edelleen mahdollinen (luku 4).
- **Tasapainottamisohjelmasta liitteenä on pohjaehdotus.** § 46:n liitteenä on kunnanhallituksen 8.6.2026 pohjaehdotus, jonka kansilehdellä hyväksymispäivä on muodossa ”XX.XX.2026”. Valtuuston hyväksymää versiota tai valtuuston pöytäkirjaa ei ole liitetty. Aineistosta ei voida todeta, vastaako hyväksytty ohjelma pohjaehdotusta.
- **Riippumattoman arvion välituotteet ovat asian asiakirjoja.** Ennakkohavainnot, täydentävät havainnot ja 21.9.2026 päivätty kirje on kirjattu asiakirjaluetteloon, mutta niitä ei ole lueteltu § 46:n liitteiksi tai oheismateriaaleiksi. Kyse on asiakirjahallinnollisesta erosta, ei siitä, että aineisto olisi jätetty asian ulkopuolelle.

Ennen asian ratkaisemista päätösesityksen luvut ja perustelut on syytä tarkistaa yhdeksi, sisäisesti johdonmukaiseksi asiakirjaksi, johon myös valtuuston hyväksymä ohjelma on liitetty.

3 Taloudellinen vaikutus

3.1 Kolme lukua samasta toimenpiteestä

Kunnan aineistossa Valpperin lakkauttamisen vuosivaikutukselle on esitetty kolme lukua. Ne eivät ole keskenään ristiriidassa, vaan eroavat sisällöltään.

Asiakirja	Vuosivaikutus	Sisältö
Tasapainottamisohjelma (pohjaehdotus, kh 8.6.2026)	230 000 €	Henkilöstö 150 000, kiinteistön ylläpito 40 000, ruoka- ja puhdistuspalvelut 30 000, ateriakuljetus 10 000. Ei poistoja.
Sivistyslautakunta 8.9.2026 § 37	270 000 €	Edellisten lisäksi vuosipoisto 40 000.
Sivistyslautakunta 22.9.2026 § 46	291 000 €	Lisäksi palkankorotukset 8 000, verkkoyhteys 6 000 ja urheilutalon vuokra 7 000.

Valtuuston tasapainottamisohjelman 230 000 euron vuosivaikutus ei sisällä poistoa, kun taas lautakunnalle esitetyissä 270 000 ja 291 000 euron luvuissa poisto sisältyy laskelmaan. Jatkovalmistelun lisäämät kolme erää ovat asiallisia, ja on kunnan ansio, että valmistelu tunnisti ne.

3.2 Mitä kunta itse tunnisti vähentämättä

Jatkovalmistelussa tunnistettiin huolellisesti myös tekijöitä, jotka pienentävät vaikutusta. Niitä ei viety 291 000 euron lukuun:

- **Kiinteistö.** Vuosipoisto noin 40 000 euroa jatkuu vaihtoehtoissa A–C. Rakennuksen jäädessä tyhjäksi (A) kiinteistösäästöistä jää toteutumatta noin 55 000 euroa vuodessa ja matalalla vuokralla (B) noin 20 000 euroa. Korkean vuokran vaihtoehdossa (C) vaikutus perustuu oletettuun vuokratuloon, ja myynnissä (D) syntyy kertaluonteinen myyntitappio tasearvosta 997 150 euroa. Kunnan mukaan myyntiä tai vuokrausta ei voida valmistella ennen kuin rakennuksen vapautuminen on tiedossa.
- **Erilliskuljetukset.** Noin 3 100 euroa (Kirkonpiiri) ja 962 euroa (Henrikin yhtenäiskoulu) vuodessa, jos klo 12 päättyviä koulupäiviä on kaksi viikossa.
- **Jakotunnit.** Enintään noin 4 500 euroa lukuvuonna 2027–2028, jos Kirkonpiirin 6. luokalle muodostuu 26 oppilaan ryhmä. Esityslistassa sama kustannus tunnistettiin myös Henrikin yhtenäiskoulun 28 oppilaan tapauksessa.
- **Ohjaajaresurssi.** Erittelyssä poistuu yksi henkilötyövuosi, säästötaulukossa kaksi, molemmissa 30 000 euroa. Kunnan 4.9.2026 selvityksen mukaan euromäärä on oikea, mutta taulukon merkintää ei ole korjattu.

3.3 Tulos- ja kassavaikutus erä erältä

Päätösaineisto esittää yhden luvun eikä erota tulos- ja kassavaikutusta. Seuraava laskelma rakentaa ne erikseen kunnan omista eristä ja oletuksista. Se ei ole arvion oma arvio nettosäästöstä, vaan näyttää, mitä kunnan esittämästä luvusta jää jäljelle, kun kunnan itse tunnistamat tekijät otetaan huomioon. Luvut ovat tuhansia euroja.

Erä (1 000 €/vuosi)	A: tyhjä	B: matala vuokra	C: korkea vuokra	D: myynti
Poistuvat henkilöstö-, ateria-, puhtaanapito-, verkko- ja vuokratulot ¹	211	211	211	211
Kiinteistön ylläpitosäästö ja vuokratulo ²	25	60	80	40
Erilliskuljetukset (ehdollinen)	–4	–4	–4	–4
Kassavaikutus	232	267	287	247³
Vuosipoiston päättyminen (ei kassavirtaa)	0	0	0	40
Tulosvaikutus	232	267	287	287³
Vertailuksi: kunnan ilmoittama luku	291	291	291	291

¹ Opetus 120, ohjaaja 30, palkankorotukset 8, puhtaanapito 15, ateriapalvelut 25, verkkoyhteys 6, urheilutalon vuokra 7. ² Ylläpitokulut 40: A laskevat 15:een (säästö 25); B ja C laskevat 30:een (säästö 10) ja lisäksi vuosivuokra 50 tai 70, josta näyttää vuokralaisesta ei ole; D poistuvat kokonaan. ³ Myyntivuonna jäljellä oleva tasearvo kirjataan kerralla; alle tasearvon tapahtuva myynti heikentää myyntivuoden tulosta, ja kassaan tulee kertaluonteinen kauppahinta. Lähde: sivistyslautakunta 22.9.2026 § 46; arvion laskelma.

Poiston käsittely. Vuosipoisto on kirjanpidollinen kulu, ei maksu. Se vaikuttaa tulokseen, johon tasapainottamisohjelman tavoite kohdistuu, mutta ei kassaan. Kunnan 291 000 euron lukuun sisältyy 40 000 euron poisto säästönä. Poisto kuitenkin päättyy vain, jos rakennuksesta luovutaan (D). Vaihtoehtoissa A–C rakennus säilyy taseessa, joten poisto ei ole säästöä kummassakaan laskelmassa, ja siksi tulos- ja kassavaikutus ovat niissä yhtä suuret. Vain myynnissä ne eroavat: tulos paranee poiston päättyessä,

kassaan poistolla ei ole vaikutusta. Kunnan omat kiinteistöluvut täsmäävät laskelmaan: A-vaihtoehdossa kiinteistösäästöistä jää toteutumatta 55 000 euroa (poisto 40 000 ja jäljelle jäävä ylläpito 15 000) ja B-vaihtoehdossa 20 000 euroa.

Ajoitus. Lakkauttaminen 1.8.2027 tuottaisi vuodelle 2027 noin viiden kuukauden vaikutuksen; tasapainottamisohjelma arvioi sen noin 97 500 euroksi. Jakotuntikustannus kohdistuu vain lukuvuoteen 2027–2028.

Arvioimatta jäävät erät. Laskelmaan eivät sisälly lautakunnan pyytämä mutta arvioimatta jäänyt ohjatun odotustoiminnan kustannus, Valpperin nykyisten koulukuljetusten muutos (3.4) eikä Maskusta tulevien kolmen oppilaan kotikuntakorvaus siinä tapauksessa, etteivät oppilaat jatka Nousiaisten kouluissa. Osa näistä pienentäisi ja osa voisi kasvattaa vaikutusta. Kouluun jo kohdistettu opettajavähennys (luku 2) ei ole laskelman erä, koska 291 000 euron luku perustuu nykyiseen kahden opettajan rakenteeseen.

3.4 Oppilaskohtainen kustannus ja kuljetukset

Päätösesitys perustelee lakkauttamista korkeilla oppilaskohtaisilla kustannuksilla ja nimeää yhdeksi isoksi tekijäksi ruokahuollon. Palveluverkkoselvitys erittelee kustannukset kululajeittain (vuoden 2025 tilinpäätös, jakajana oppilasmäärä 20.9.2025):

€/oppilas, 2025	Valpperi	Kirkonpiiri	Henrikin yk
Kustannus yhteensä	15 695	12 168	11 954
Henkilöstö	8 144	7 302	7 981
Kuljetus	5 302	956	480
Kuljetus / kuljetettava oppilas	12 557	4 155	4 314
Kiinteistö	3 422	2 571	1 934
Ateriat	947	816	848

Lähde: FCG Oy, Nousiaisten palveluverkkoselvitys 20.4.2026. Henrikin yhtenäiskoulun luku sisältää yläkoulun. Valpperin kululajit eivät summaudu ilmoitettuun kokonaiskustannukseen, joten tarkka vertailu edellyttää alkuperäisiä kustannustietoja.

Suurin yksittäinen ero on kuljetuksissa: 5 302 euroa oppilasta kohden Valpperissa ja 956 euroa Kirkonpiirissä. Ateriakustannuksen ero on noin 130 euroa oppilasta kohden. Erittely ei tue sitä, että ruokahuolto olisi keskeinen kustannusero.

Kuljetustarve johtuu oppilaiden asuinpaikoista, ja se säilyy lakkautuksessa: oppilaat kuljetetaan edelleen, pidempiä matkoja. Päätösesityksen mukaan kuljetuskustannukset eivät nouse, koska oppilaat käyttävät kunnan ostamaa vakiohintaista linja-autovuoroa. Esitys ei kuitenkaan kerro, mitä Valpperin nykyisille kuljetuksille tapahtuu. Jos niitä poistuu, säästö voi olla esitettyä suurempi; jos kotoa pysäkillä tarvitaan edelleen kuljetuksia, ei. Korkeaa oppilaskohtaista kustannusta ei siten voi suoraan kääntää lakkautuksen säästökseksi.

291 000 euroa ei ole osoitettu lakkauttamisen vuotuiseksi nettosäästökseksi. Kun kunnan itse tunnistamat erät vähennetään, vuosi vaikutus on kunnan omilla luvuilla noin 232 000–267 000 euroa kiinteistön kohtalosta riippuen, ja tulos- ja kassavaikutus eroavat vain myyntivaihtoehdossa. Täysi 291 000 euroa edellyttää vuokratuloa, josta ei ole näyttöä, tai rakennuksen myyntiä kertaluonteista tappiota vastaan.

4 Koulumatkat ja vastaanottavat koulut

4.1 Oikeusperusta: 6 § on pääsääntö, 32 § vähimmäissuoja

Perusopetuslain 6 § asettaa opetuksen järjestämisen pääsäännön: opetus on järjestettävä niin, että oppilaiden matkat ovat asutus, koulujen ja muiden opetuksen järjestämipaikkojen sijainti sekä liikenneyhteydet huomioon ottaen mahdollisimman turvallisia ja lyhyitä. Kyse on aktiivisesta järjestämisvelvollisuudesta, jonka tavoitetaso on mahdollisimman lyhyt matka – ei riittävän lyhyt.

Lain 32 § turvaa oppilaan oikeudet silloin, kun pääsäännöstä joudutaan poikkeamaan. Se säättää oikeudesta maksuttomaan kuljetukseen ja koulumatkan enimmäiskestosta: alle 13-vuotiaalla enintään 2,5 tuntia ja 13 vuotta täyttäneellä enintään 3 tuntia päivässä odotuksineen. Kuljetusta odottavalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan. Sama järjestys ilmenee perusopetuslain esitöistä (HE 86/1997 vp): lähtökohtana oli lähikouluperiaate ja mahdollisimman lyhyet koulumatkat, ja kuljetus ja pitkät matkat ymmärrettiin poikkeuksiksi, joita varten tarvitaan oppilaan oikeusturvasäännökset.

32 §:n enimmäisajan alittuminen ei osoita, että 6 §:n vaatimus täyttyy. Enimmäisaika on vähimmäissuoja, ei hyväksyttävän koulumatkan tavoite. Palveluverkkoratkaisussa on ensin arvioitava 6 §, ja vasta sen jälkeen 32 §:n kuljetusoikeus ja aikarajat.

Koulumatka ei tässä tarkoita kilometrejä eikä pelkkää ajoneuvossa vietettyä aikaa, vaan lapsen koko päivittäistä matkaan sidottua aikaa: kävelyä pysäkillä, odotusta pysäkillä ja koulun pihalla, ajoaikaa ja vaihtoja. Kunnalle lähes kustannukseton olemassa oleva bussireitti voi merkitä lapselle pitkää ja odotuksien katkottua koulupäivää. Kunnan kuljetuskustannus ja lapsen matkakuorma ovat eri asioita, ja ne on pidettävä erillään.

4.2 Mitä valmistelu osoittaa

Kunnan oman arvion mukaan koulumatkaan käytettävä aika pitenee 35–40 minuuttia suuntaansa. Se on 70–80 minuuttia koulupäivässä ja noin 220–250 tuntia lukuvuodessa. Aika on pois lasten vapaa-ajasta, levosta ja harrastuksista, eli juuri siitä, mitä lapset itse kuulemisessa korostivat.

Jatkovalmistelu korjasi olennaisen puutteen. Kunta toteaa, että jos koulupäivä päättyy klo 12, tarvitaan erilliskuljetus, ja se on hinnoitellut tämän. Tämä on aito parannus 8.9.2026 esitykseen, jonka mukaan aikaraja ylittyisi vain yksittäistapauksissa.

Lautakunnan pyytämää laskelmaa päivittäisestä koulumatka-ajasta odotuksineen vastaanottavien koulujen työjärjestysten mukaisesti ei ole esitetty. Sen sijaan todetaan yleisesti, ettei 2,5 tunnin rajan ylittymistä ole arvioitavissa klo 13–15 päättyvinä päivinä. Ohjatun odotustoiminnan kustannusta ei arvioitu. Arvio on laskenut koulumatka-ajan kunnan omista aikatauluista:

Koulupäivä päättyy	Henrikin yhtenäiskoulu	Kirkonpiirin koulu
klo 12 (ilman erilliskuljetusta)	2 h 40 min	2 h 40 min
klo 13	1 h 40 min	1 h 40 min
klo 14	1 h 40 min	1 h 40 min
klo 14.50	1 h 50 min	–

Lähteet: Koulukuljetuksen kesto bussilla Valpperin koululta 19.8.2026; lukuvuosisuunnitelmat 2026–2027 (sivistyslautakunta 8.9.2026 § 40). Aika sisältää aamun matkan (40 / 30 min) ja odotuksen koulun alkuun sekä iltapäivän odotuksen ja paluumatkan. Lähtöpaikka on Valpperin koulu; matka kotoa pysäkillä ei sisälly lukuihin.

Laskelma vahvistaa kunnan johtopäätöksen, että erilliskuljetuksilla 32 §:n raja voidaan alittaa. Se osoittaa myös, että päivittäistä odotusta kertyy aamulla noin 15 minuuttia ja iltapäivällä 10–85 minuuttia päivästä riippuen. Odotus sisältyy 32 §:ssä tarkoitettuun koulumatka-aikaan, ja kuljetusta odottavalle oppilaalle on järjestettävä mahdollisuus ohjattuun toimintaan.

Valmistelussa on arvioitu 32 §:n aikarajaa, mutta ei erikseen sitä, miten koulun lakkauttaminen ja olennaisesti pitenevät koulumatkat suhteutuvat 6 §:n vaatimukseen mahdollisimman lyhyistä ja turvallisista matkoista. Tätä arviota ei voi korvata toteamalla, että enimmäisaika alittuu.

4.3 Vastaanottavat koulut

Kuulemistilaisuuden aineiston mukaan oppilas voi valita uudeksi koulukseen Kirkonpiirin koulun tai Henrikin yhtenäiskoulun. Lopullinen sijoittuminen ei siten ollut valmisteluvaiheessa tiedossa, ja kunta on perustellusti tarkastellut ääritapauksia. Kunnan taulukon mukaan Kirkonpiirin 6. luokalla on syksyllä 2027 18 oppilasta ja Henrikin yhtenäiskoulun 4. luokalla 25. Jos Valpperin nykyiset 5.-luokkalaiset (8) siirtyvät Kirkonpiiriin, luokkaan tulee 26 oppilasta; jos nykyiset 3.-luokkalaiset (3) siirtyvät Henrikin yhtenäiskouluun, luokkaan tulee 28 oppilasta.

Valmistelu toteaa, ettei ryhmiä tarvitse jakaa, ja pitää samalla 26 oppilaan luokkaan jakotunteja pedagogisesti perusteltuina. Kunnassa ei ole päätöstä enimmäisryhmäkoosta, mutta normin puuttuminen ei ole arvio ryhmäkoon vaikutuksista. Valmistelussa ei ole osoitettu pysyvää lisäryhmätarvetta, mutta tunnistettu lisäresurssi ei sisälly säästölaskelmaan, ja 28 oppilaan tilanne on jäänyt pöytäkirjasta pois.

Palveluverkkoselvitys esittää lisäksi, että Kirkonpiirin koulun lakkauttaminen ajoitetaan 2030-luvun taitteeseen, jos oppilasmäärä laskee ennustetta enemmän, eikä koulun suunniteltuja investointeja toteuteta. Kirkonpiiriin siirtyville Valpperin oppilaille tämä voisi merkitä toista koulunvaihtoa muutaman vuoden sisällä. Valmistelu ei käsittele tätä.

5 Pedagogiset perusteet

Päätösesityksen mukaan neljän luokka-asteen opettaminen yhtä aikaa ei ole paras tapa järjestää opetusta, eikä Valpperin kaksiopettajaisuus mahdollista pedagogisesti hyödyllistä samanaikaisopetusta. Väitteelle ei esitetä tutkimuslähdettä eikä Valpperia koskevaa näyttöä oppimistuloksista, tuen toteutumisesta tai hyvinvoinnista.

Perusopetuslain 20 g § sallii eri vuosiluokkien oppilaiden opettamisen samassa opetusryhmässä, jos opetuksen tarkoituksenmukainen järjestäminen sitä edellyttää. Säännös on organisatorinen lähtökohta ja nimenomainen oikeus järjestää yhdysluokkaopetusta. Se ei aseta vuosiluokka- ja yhdysluokkaopetusta pedagogiseen paremmuusjärjestykseen, eikä siitä voi johtaa päätelmää yhdysluokan heikommasta laadusta.

Tutkimusnäyttö ei tue yleistä oletusta yhdysluokkaopetuksen heikommista tuloksista. Veenmanin (1995) synteesissä yhdysluokkien ja vuosiluokkaopetuksen oppimistulosten mediaaniefekti oli 0,00 ja eri-ikäisryhmien vertailussa -0,03; ei-kognitiivisissa ja sosiaalisissa tuloksissa ero oli lievästi yhdysluokan eduksi (+0,10). Mason ja Burns (1996) esittivät, että erityisesti hallinnollisista syistä muodostettujen yhdysluokkien suurempi opetuksellinen vaativuus voi joissakin olosuhteissa heikentää tuloksia; Veenmanin (1996) uudelleenanalyysissä efektit pysyivät käytännössä nollassa. Samansuuntaisia havaintoja on esitetty suomalaisessa yhdysluokkatutkimuksessa (mm. Kalaoja 2010; Kalaoja & Pietarinen 2009). Tutkimus ei siten tue yksinkertaista paremmuusjärjestystä luokkarakenteiden välillä: ratkaisevaa on, millä perusteella ryhmä muodostetaan ja miten opetus pedagogisesti järjestetään.

Yhdysluokka on organisatorinen rakenne, ei pedagoginen menetelmä. Tutkimuksessa erotetaan oppilasmäärästä johtuva multigrade-ryhmä ja pedagogisesti tarkoituksellinen multi-age-ryhmä, jossa eri-ikäisyyttä hyödynnetään vertais- ja mallioppimisessa, vastuunotossa ja oppimisyhteisön jatkuvuudessa. Kahden opettajan rakenne mahdollistaa periaatteessa myös joustavan ryhmittelyn ja samanaikaisopetuksen; aineistossa ei ole osoitettu, miksi tämä ei Valpperissa olisi pedagogisesti käyttökelpoista.

Päätösesityksen perustelu ja kunnan oma ennakkovaikutusten arviointi eivät ole keskenään yhdenmukaisia. Arviointi toteaa pienen koulun oppilaiden saaneen yksilöllisempää opetusta kuin muissa kunnan kouluissa ja arvioi lakkautuksen vaikutukset lasten koulunkäyntiin runsaasti kielteisiksi, muun muassa luokkakokojen kasvun vuoksi.

Ennakkovaikutusten arviointi mainitsee suuremman yksikön etuna opettajien erityisosaamisen hyödyntämisen. Tukipalvelujen ja erityisosaamisen parempi saatavuus on todellinen etu, mutta se kertoo tarjonnasta, ei lapsen edusta. Vertailussa olisi arvioitava myös, millaiseksi tuen tarve eri kouluympäristöissä muodostuu: kouluhyvinvoinnin tutkimuksessa sosiaaliset suhteet ja kokemus kouluun kuulumisesta ovat hyvinvoinnin keskeisiä tekijöitä (Konu & Rimpelä 2002).

Eriävässä mielipiteessään lautakunnan jäsen nostaa esiin aidon näkökohdan: kun vuosiluokalla on yksi tai kaksi oppilasta, samanikäisten vertaissuhteet jäävät vähäisiksi. Näkökohta on otettava vakavasti. Aineistossa ei kuitenkaan ole Valpperia koskevaa näyttöä kumpaankaan suuntaan, ja tutkimuksessa yhdysluokan sosiaaliset tulokset ovat olleet vähintään yhtä hyviä kuin vuosiluokkaopetuksessa. Kysymys olisi ratkaistavissa selvittämällä, ei olettamalla.

Laki ja tutkimus eivät anna perustetta olettaa yhdysluokkaopetusta vuosiluokkaopetusta heikommaksi. Siksi Valpperin yhdysluokkarakennetta ei voida käyttää pedagogisena lakkauttamisperusteena osoittamatta, millaisia haittoja se juuri Valpperissa aiheuttaa. Tällaista näyttöä päätösaineistossa ei ole esitetty.

6 Oppilaskehitys, rakennus ja palveluverkko

6.1 Oppilasmäärän kehitys

Päätösesitys perustelee lakkauttamista oppilasmäärän vähenemisellä ”yhteen kolmasosaan” vuodesta 2015. Vertailu perustuu lukuihin 62 (2015) ja 21 (2026). Saman pöytäkirjan taulukon mukaan vuoden 2015 lukuun sisältyi yhdeksän esioppilasta; vuosiluokilla 1–6 oppilaita oli 53. Kasvatus- ja sivistyslautakunta päätti 27.8.2019 § 72, että esiopetus järjestetään 1.8.2020 alkaen Henrikin yhtenäiskoulussa ja Kirkonpiirin koulussa. Vuodesta 2020 alkaen Valpperin luvut sisältävät vain perusopetuksen oppilaat.

Vertailukelpoinen muutos on 53 oppilaasta 21 oppilaaseen, eli noin 60 prosenttia. Oppilasmäärä on vähentynyt voimakkaasti, mutta vähemmän kuin luvut 62 ja 21 osoittavat. Osa tilastollisesta muutoksesta johtuu palvelurakenteen muutoksesta eikä Valpperin perusopetusikäisten lasten määrän vähenemisestä.

6.2 Ennuste

Palveluverkkoselvityksen mukaan Valpperin oppilasmäärä pysyy lähellä 20 oppilasta lähes koko ennustejakson ja palaa viimeisenä ennustevuonna tammikuun 2026 tasolle; muutos on +1. Pöytäkirjassa ennusteesta käytetään kolmea ilmaisua: nousu kahdeksalla oppilaalla (s. 6), nousu yhdellä (s. 8) ja 29 oppilasta ennustekauden lopussa (s. 9). Luvut ovat sovitettavissa yhteen, sillä +1 on suhteessa selvityksen lähtötasoon 28 ja +8 suhteessa nykyiseen 21 oppilaaseen. Asiakirja ei kuitenkaan kerro, mihin lähtötasoon kukin luku perustuu, ja 8.9.2026 esityksessä ennustekauden lopun luvuksi ilmoitettiin 22.

Koko kunnan perusopetuksen oppilasmäärän ennustetaan vähenevän 134 oppilaalla vuoteen 2032. Väheneminen kohdistuu Henrikin yhtenäiskouluun (-109) ja Kirkonpiirin kouluun (-26). Valpperi on kolmesta koulusta ainoa, jonka ennustejakson kokonaisuusmuutos ei ole laskeva. Tämä ei kumoa sitä, että Valpperi on poikkeuksellisen pieni koulu, mutta se tarkoittaa, että palveluverkon sopeutustarve syntyy pääosin muualla.

6.3 Rakennus ja kylä

Koulurakennus on noin kymmenen vuotta vanha. Palveluverkkoselvityksen mukaan rakennuksen tasearvo 31.12.2025 oli 1 084 984 euroa ja vuosipoisto 39 560 euroa. Investointitarvetta ei ole vuosille 2026–2030; vuosille 2031–2035 on arvioitu 300 000

euroa. Kirkonpiirin koulun investointitarve 2026–2035 on 900 000 euroa. Selvitys toteaa itse, että Valpperin rakennuksen vuokraamisella muuhun käyttöön vältettäisiin alaskirjauksen riski.

Kunta toteaa päätösesityksessä, että Valpperi valittiin Varsinais-Suomen vuoden kyläksi 2021 ja että aluetta on kehitetty kehittämisrahaston varoilla, talkoilla ja kunnan investoinneilla. Kunta toteaa myös, ettei asuinrakentamisessa ole näkyvissä käännettä. Molemmat havainnot ovat asiallisia, eikä kumpikaan yksin ratkaise asiaa. Koulun merkitystä kylän vetovoimalle ei ole arvioitu.

7 Lapsivaikutusten arviointi

Lapsia kuultiin 18.8.2026. Kuuleminen järjestettiin asiallisesti: 17 oppilasta 21:stä osallistui vapaaehtoisesti. Haastatteluissa olivat oppilaan ja opettajan lisäksi mukana sivistysjohtaja, hyvinvointikoordinaattori ja koulukuraattori. Lapset nostivat esiin koulumatkan ja koulupäivän pitenemisen, vapaa-ajan vähenemisen, pienen ja rauhallisen koulun arvon sekä sen, ettei kouluun pääse enää pyörällä. Myönteisenä mainittiin mahdollisuus saada uusia kavereita.

Päätöksen valmistelijan läsnäolo ei tee kuulemisesta virheellistä. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 12 artiklan tarkoittama mahdollisuus ilmaista näkemyksensä vapaasti turvataan kuitenkin parhaiten, kun päätöksen valmistelija ei ole paikalla.

Kunnan ennakkovaikutusten arviointi (27.8.2026) toteaa vaikutukset enimmäkseen kielteisiksi. Arviointi rajaa taloudelliset vaikutukset nimenomaisesti ulkopuolelleen, vertailee vain nykytilaa ja lakkauttamista, ja jatkotoimenpiteiden kohtaan on kirjattu ”ei tarvetta”. Lapsilta kysyttiin, miltä valmisteltu ratkaisu tuntuu, ei sitä, mikä heidän kannaltaan olisi paras. Jatkovalmistelu 22.9.2026 ei käsitellyt lapsivaikutuksia.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 3 artiklan mukaan lapsen etu on otettava ensisijaisesti huomioon, ja 12 artikla edellyttää, että lapsen näkemyksille annetaan painoarvoa. Lapsen edun ensisijaisuus ei estä koulun lakkauttamista. Se edellyttää, että lapsiin kohdistuvat haitat ja tavoiteltu hyöty punnitaan ja että punninta näkyy päätöksen perusteluissa.

Päätösaineistossa ei ole asiakirjaa, jossa lapsiin kohdistuvat vaikutukset ja tavoiteltu taloudellinen hyöty olisi asetettu dokumentoituun punnintaan. Kyse on valmistelun menetelmällisestä puutteesta. Se ei sellaisenaan tee päätöksestä lainvastaista, mutta se on merkityksellinen hallintolain 31 §:n selvittämismääräyksen ja 45 §:n perusteluvuorollisuuden kannalta.

8 Vaihtoehdot

Valmistelussa on verrattu kahta vaihtoehtoa: nykytilaa ja lakkauttamista. Ennakkovaikutusten arvioinnin kolmas vaihtoehtosarake on tyhjä. Aineisto kuitenkin osoittaa, että muitakin järjestämistapoja on ollut esillä:

- Valtuusto päätti joulukuussa 2024 lakkauttamisen sijaan muuttaa Valpperin koulun kaksiohjaajaiseksi (noin 50 000 euroa vuodessa) ja tasata 1. luokkien luokkakokoja Henrikin yhtenäiskoulun ja Kirkonpiirin koulun välillä. Tätä ennen selvitettiin myös oppilaiden tasaamista kolmen koulun välillä sekä Kirkonpiirin koulun lakkauttamista tai muuttamista kolmiohjaajaiseksi. Koulu on siten jo osallistunut sopeutukseen, ja vaihtoehtoja on myös selvitetty. Vuoden 2026 päätösesitys ei viittaa näihin.
- Rehtori on kertonut esittäneensä valmistelun aikana suullisesti, että vastaava opettajavähennys kohdistettaisiin myös Henrikin yhtenäiskouluun ja Kirkonpiirin kouluun ja että Kirkonpiirin alueen oppilaita voitaisiin olemassa olevan bussireitin varrelta ohjata Valpperin kouluun tai keskustan lähellä asuvia Henrikin yhtenäiskouluun. Ehdotuksista ei ole laadittu laskelmaa. (Lähde: rehtorin sähköposti arvion laatijalle 28.9.2026.)
- Tasapainottamisohjelma sisältää itse tuntikehyksen pienentämisen lakisääteiseen minimiin ja jakotuntien vähentämisen ryhmien muodostamisen kautta.
- Palveluverkkoselvitys tarkastelee kouluparivaihtoehtoja ja Kirkonpiirin koulun tulevaisuutta sekä Valpperin rakennuksen vuokraamista muuhun käyttöön.

Näistä ei ole laadittu vertailukelpoista kustannuslaskelmaa, eikä tämä arvio voi sellaista esittää. Ne osoittavat kuitenkin, että vaihtoehtoisia järjestämistapoja on jo selvitetty ja että niiden päivittäminen vertailukelpoisiksi olisi ollut mahdollista. Kun oppilasmäärän väheneminen kohdistuu ennusteen mukaan pääosin muihin kouluihin, oppilasalueiden tarkastelu on luonteva osa tällaista vertailua.

Lakkauttamisvaihtoehdon rinnalle ei ole laadittu vertailukelpoisesti kustannettua vaihtoehtoista palvelumallia. Ilman sitä päättäjillä ei ole tietoa siitä, voitaisiinko vastaava sopeutus saavuttaa tavalla, jonka haitat lapsille olisivat vähäisemmät.

9 Valpperin kehittämisrahasto ja testamentti

Kunnanhallitus otti 16.10.2017 § 271 vastaan omistusoikeustestamentin. Kunnanhallituksen pöytäkirjan mukaan testamentin edellytyksenä on, että kunta käyttää omaisuuden Valpperin kylän säilyttämiseksi elinvoimaisena ja kehittämiseksi, perustaa Valpperin kehittämisrahaston ja käyttää varat pitkäjänteisesti kylän hyväksi, esimerkiksi Valpperin koulun säilyttämiseksi. Rahaston säännöt (kunnanhallitus 25.3.2019 § 81) toistavat tarkoituksen.

Rahaston arvo oli 192 362 euroa helmikuussa 2019, 230 548 euroa vuoden 2020 lopussa ja 111 846 euroa vuoden 2025 lopussa. Varoja on käytetty kylän kehittämiseen; kunta mainitsee itse muun muassa saunarakennuksen, kodan ja liikuntareitit sekä rakentajille ja vauvaperheille maksettavat rahat.

Testamentti on merkitty ei-julkiseksi, eikä sen alkuperäinen teksti ole ollut arvion käytössä. Arvio ei ota kantaa ehdon oikeudelliseen sitovuuteen eikä väitä, että testamentti estäisi koulun lakkauttamisen. Olennaista on toinen seikka: kunta on ottanut vastaan lahjoituksen, jonka ilmoitettuna tarkoituksena on muun muassa Valpperin koulun säilyttäminen, eikä päätösesitys mainitse tätä lainkaan. Päätöksentekijöiden on syytä tietää tämä, ja sen merkitys on hyvä selvittää ennen ratkaisua.

Rahaston säännöt rakentuvat koulun olemassaolon varaan: rahaston työryhmässä on Valpperin koulun ja koulun vanhempainyhdistyksen edustaja, ja varoja käytetään muun muassa stipendeinä Valpperin koulun oppilaille. Lakkauttaminen edellyttäisi siksi myös rahaston tarkoituksen ja sääntöjen uudelleenarviointia.

10 Mitä kunta esittää perustellusti

Riippumaton arvio ei ole vastine. Seuraavat kunnan perustelut kestävät tarkastelun:

- **Sopeutustarve on todellinen.** Palveluverkkoselvityksen skenaariot sopeuttamistarpeesta vaihtelevat 0,9 ja 2,3 miljoonan euron välillä, ja ohjelman pysyvät toimet kattavat noin 0,96 miljoonaa euroa 1,5 miljoonan euron tavoitteesta.
- **Lakkauttaminen tuottaisi pysyvän säästön.** Henkilöstöerä 150 000 euroa on laskelman vahvimmin perusteltuja osia, vaikka säästön tosiasiallinen toteutuminen riippuu henkilöstöjärjestelyistä.
- **Valpperi on poikkeuksellisen pieni koulu,** ja oppilasmäärä on vähentynyt voimakkaasti myös vertailukelpoisilla luvuilla.
- **Kiinteistöselvitys on tehty huolellisesti ja avoimesti,** myös kunnan esitykselle epäedullisilta osin.
- **Jatkovalmistelu korjasi omia virheitään** ja myönsi erilliskuljetusten tarpeen.
- **Sivistysjohtajan eriyvä mielipide** nostaa esiin kaksi painavaa seikkaa: ilman vaihtoehtoja sopeutusesitystä säästöt kohdistuvat muihin kouluihin, eikä kuntalaiskyselyn perusteella valmiutta veronkorotuksiin ole. Molemmat ovat asiallisia huomioita, ja ne korostavat luvussa 8 todettua vaihtoehtoverailun tarvetta. Toisaalta Valpperiin on jo kohdistettu sopeutusta, kun koulu muutettiin joulukuun 2024 valtuustopäätöksellä kaksiopeuttajaiseksi.

AVOIMET KYSYMYKSET ENNEN RATKAISUA

- **Kiinteistö:** Mikä on rakennuksen todennäköinen jatkokäyttö, ja mikä säästö sen perusteella syntyy – tulos- ja kassavaikutus eriteltyinä?
- **Kuljetukset:** Mitä Valpperin nykyisille kuljetuksille tapahtuu, ja mikä on lasten päivittäinen koulumatka odotuksineen vastaanottavien koulujen lukujärjestysten mukaan?
- **Koulumatkat:** Miten ratkaisu täyttää perusopetuslain 6 §:n vaatimuksen mahdollisimman lyhyistä ja turvallisista koulumatkoista – ei vain 32 §:n enimmäisaikaa?
- **Lapsen etu:** Missä asiakirjassa lapsiin kohdistuvat haitat on punnittu tavoiteltua säästöä vastaan?
- **Vaihtoehdot ja rahasto:** Miksi vuoden 2024 vaihtoehtoselvityksiä ei ole päivitetty vertailukelpoisiksi, ja miten Valpperin kehittämisrahaston tarkoitus otetaan huomioon?

11 Johtopäätökset ja suositus jatkosta

11.1 Mitä aineisto osoittaa ja mitä ei

Aineisto osoittaa, että kunnan sopeutustarve on todellinen; että lakkauttaminen tuottaisi pysyvän säästön, joka kunnan omilla luvuilla laskettuna on noin 232 000–267 000 euroa vuodessa kiinteistön kohtalosta riippuen; että oppilasmäärä on vähentynyt voimakkaasti; ja että lasten koulumatkat pitenisivät noin 70–80 minuuttia päivässä.

Aineisto ei osoita, että 291 000 euroa olisi lakkauttamisen nettosäästö; että korkea oppilaskohtainen kustannus poistuisi lakkauttamalla; että yhdysluokkaopetus olisi Valpperissa pedagogisesti heikompaa; että lapsiin kohdistuvat haitat olisi punnittu tavoiteltua hyötyä vastaan; eikä sitä, että 6 §:n vaatimus mahdollisimman lyhyistä koulumatkoista olisi arvioitu. Aineisto ei myöskään mahdollista lakkauttamisen vertaamista muihin sopeutuskeinoihin yhtenäisin perustein.

Nousiaisten kunnan sopeutustarve on todellinen, ja Valpperin koulun lakkauttaminen tuottaisi kunnalle pysyvän säästön. Aineisto ei kuitenkaan osoita, että säästö olisi esitetyn suuruinen, eikä se mahdollista lakkauttamisen vertaamista muihin sopeutuskeinoihin yhtenäisin taloudellisin ja lapsivaikutuksia koskevin perustein. Lapsiin kohdistuvia haittoja ei ole punnittu tavoiteltua hyötyä vastaan. Päätöksenteon tietopohja on näiltä osin edelleen puutteellinen.

Sivistyslautakunta päätti 22.9.2026, ettei koulua lakkauteta, koska säästöjen toteutumista ei ollut luotettavasti osoitettu. Tämän arvion johtopäätös on muodostettu aineistosta itsenäisesti, ja se kohdistuu samaan kysymykseen. Jos asia ratkaistaan kunnanhallituksessa, sen käytössä on sama tietopohja, ja edellä todetut puutteet koskevat myös sitä.

11.2 Suositus jatkosta

Toimeksiannon mukaisesti arvio päättyy suositukseen siitä, onko laajemmalle arviolle tarvetta. Laajempi arvio on perusteltu, koska nettovaikutus on edelleen avoin, kustannettu vaihtoehtovertilu puuttuu ja lapsivaikutusten punninta on tekemättä. Tarkoituksenmukainen sisältö riippuu asian jatkokäsittelystä:

- **Jos asia etenee lakkauttamiseen:** päätöksen tietopohjan ja menettelyn arviointi sekä oppilaskohtainen koulumatkamallinnus kotiovelta kouluun.
- **Jos koulu jatkaa:** kustannettu vertailu vaihtoehtoisista sopeutuskeinoista (palveluverkko, oppilasalueet, resurssit) ja nettolaskelma kunnan kirjanpitoliedoista, jotta asia ei palaa päätöksentekoon samalla tietopohjalla.

Lahdessa 30.9.2026

Kari Lehtola

opetustoimen ylitarkastaja emeritus

Tmi Kari Lehtola

Lähteet

- Nousiaisten kunta: sivistyslautakunnan esityslistat 8.9.2026 § 37 ja 22.9.2026 § 46 liitteineen; sivistyslautakunnan pöytäkirja 8/2026 (22.9.2026); asiakirjaluettelo 224/12.00.02.01/2026 (29.9.2026); tietopyyntövastaukset 1.9. ja 4.9.2026; Koulun vaihto oppilaille (kuulemistilaisuus 25.8.2026); Koulukuljetuksen kesto bussilla Valperin koululta 19.8.2026; ennakkovaikutusten arviointi 27.8.2026; oppilashaastattelujen yhteenveto 18.8.2026; talouden tasapainottamisohjelma 2027–2029 (pohjaehdotus, kh 8.6.2026).
- Nousiaisten kunta: kasvatusta ja sivistyslautakunta 27.8.2019 § 72 ja muut esiopetuksen järjestämispäätökset 2015–2023; kunnanhallitus 16.10.2017 § 271 ja 25.3.2019 § 81; Valperin kehittämisrahaston tilinpäätöslaskelmat 2020–2025.
- FCG Oy: Nousiaisten palveluverkkoselvitys 20.4.2026; Nousiaisten talouden päivitetty painelaskenta 13.5.2026.
- Valperin koulun rehtorin sähköpostit arvion laatijalle 28.9. ja 29.9.2026.
- Uutislähteet: Yle 1.10.2024 ja 4.12.2024 (Valperin koulun käsittely syksyllä 2024); Vakka-Suomen Sanomat 22.9.2026 (lasten haastattelut ja lisävalmistelu).
- Perusopetuslaki (628/1998) 6 §, 20 g § ja 32 §; HE 86/1997 vp; hallintolaki (434/2003) 31 § ja 45 §; YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus 3 ja 12 artikla.
- Kalaoja, E. (2010). Mitä yhdysluokkaopetuksella tarkoitetaan? Teoksessa E. Korpinen (toim.), Eläköön kyläkoulu! (s. 102–104). Jyväskylä: PS-kustannus.
- Kalaoja, E. & Pietarinen, J. (2009). Small rural primary schools in Finland: A pedagogically valuable part of the school network. *International Journal of Educational Research*, 48, 109–116.
- Konu, A. & Rimpelä, M. (2002). Well-being in schools: a conceptual model. *Health Promotion International*, 17(1), 79–87. DOI: 10.1093/heapro/17.1.79.
- Korpinen, E. (toim.) (2010). Eläköön kyläkoulu! Jyväskylä: PS-kustannus.
- Lehtola, K. (2026). *Riippumaton arvio – ennakkohavainnot* 6.9.2026; *Täydentävät havainnot* 20.9.2026.
- Mason, D. A. & Burns, R. B. (1996). 'Simply no worse and simply no better' may simply be wrong: A critique of Veenman's conclusion about multigrade classes. *Review of Educational Research*, 66(3), 307–322.
- Veenman, S. (1995). Cognitive and noncognitive effects of multigrade and multi-age classes: A best-evidence synthesis. *Review of Educational Research*, 65(4), 319–381.
- Veenman, S. (1996). Effects of multigrade and multi-age classes reconsidered. *Review of Educational Research*, 66(3), 323–340.

Sivistys ei kumarra – se perustelee.

Kari Lehtola

Opetustoimen ylitarkastaja emeritus · Opetusalan asiantuntija ja konsultti · Tmi Kari Lehtola
kari.sivistys@gmail.com · www.karilehtola.fi · +358 50 357 2772 · Y-tunnus 3450623-7